

Vývoz radioaktivního odpadu do Ruska není řešením

Čas od času se ozývají hlasy, že nemusíme hledat hlubinné úložiště pro vyhořelé jaderné palivo v České republice. Rusko by přece náš odpad rádo za peníze umístilo na svém území. Je však takové řešení reálné? Bylo by bezpečné a etické?

Možnosti odvozu do Ruska

Vyhořelé jaderné palivo z elektrárny v Dukovanech se až do konce osmdesátých let minulého století odváželo do tehdejšího Sovětského svazu. Některé jeho složky nejspíš končily jako surovina pro jaderné hlavice. Na počátku 90. let však Rusko dovoz cizích radioaktivních odpadů zakázalo zákonem na ochranu životního prostředí.

Z ekonomických důvodů ale začalo po několika letech uvažovat o změně. Mezi Českou republikou a Ruskem byla v devadesátých letech podepsána mezistátní smlouva, která umožňuje odvážet naše vyhořelé palivo z jaderných elektráren i výzkumných reaktorů k přepracování do Ruska. Nevyužíváme ji. Důvodem je vysoká cena a podmínka zpětného odebrání radioaktivních odpadů, které vznikají při přepracování. Jejich izolace je poměrně složitá, takže bychom se úložišti stejně nevyhnuli.

V roce 2001 Rusko v čele s prezidentem Putinem i přes masové protesty veřejnosti a nesouhlas 93 % občanů změnilo zákony a otevřelo se dovozu cizích jaderných odpadů nejen k přepracovávání, ale i k uskladnění, a to na dobu maximálně čtyřiceti let. Vymínilo si však, že původní palivo, z něhož odpady pocházejí, musí být ruského původu. Tím chtějí udržet stávající a získat nové trhy pro ruské zakázky. V současné době tuto nabídku využívá pouze Bulharsko. Jednání ale vedou také Maďarsko, Japonsko a Slovinsko. V případě České republiky by se teoreticky jednalo pouze o vyhořelé palivo z jaderné elektrárny Dukovany. Odpad z Temelína by musel zůstat doma, neboť pochází z paliva dodávaného americkou firmou Westinghouse.

Skladování v Rusku zvyšuje bezpečnostní rizika

Rusko dodnes nevybudovalo žádné konečné úložiště pro vyhořelé palivo a vysoce radioaktivní odpad. Samo tak má vážný problém s vlastními odpady.

Přepracovávat i skladovat vyhořelé jaderné palivo v Rusku znamená zvýšit riziko zamoření životního prostředí. Z řady konkrétních příkladů z minulosti je dostatečně známa snížená kultura jaderné bezpečnosti v této zemi. Nejde jen o černobylskou katastrofu, ale například i o nehody v závodě na přepracování paliva v uralském Čeljabinsku (závod Majak), které vedly k zamoření tisíců čtverečních kilometrů, včetně jezera Karačaj, a nucenému vysídlení tisíců obyvatel. Druhý ruský pře-

pracovací závod zvaný Krasnojarsk-26 zase zamořil řeku Jenisej v délce 500 kilometrů – mnohé odpady se totiž vypouštěly přímo do ní. Riziko znamená i transport kontejnerů s odpadem

po ruských železnicích. Jistě lze připomenout i shazování sudů s radioaktivními odpady do moře a potopení desítek vysloužilých jaderných ponorek, jejichž vraky hrozí zamořením Severního ledového oceánu. Nelze si tedy dělat iluze, jak by bylo postaráno o vysoce nebezpečné odpady z Čech a Moravy. Například Německo již z těchto důvodů podobnou nabídku odmítlo.

Navíc existuje riziko, že se vyhořelé palivo může v Rusku dostat do nesprávných rukou. Jde o teroristy vysoce žádaný a velmi nebezpečný materiál. Přitom Rusko je nestabilní země. Úroveň zabezpečení je mnohde katastrofální, bují zde korupce, mezi personálem se vyskytuje alkoholismus i drogová závislost. Nelze vyloučit, že by náš odpad byl použit jako zbraň, možná i vůči nám.

Vyvážet vlastní odpady je neetické

Vyvážení vyhořelého paliva ke skladování do země, jako je Rusko (ale může se to stejně týkat i jiných ekonomicky slabých zemí), je mravně problematické. Ani v této zemi totiž nejsou k dispozici technologie nebo úložiště pro definitivní řešení. Pouze tedy přesuneme pro nás těžko řešitelný problém k někomu jinému, navíc za snížených standardů bezpečnosti. Jde o produkt našeho pohodlí a naší volby využívat jadernou energetiku, proto bychom se o něj měli postarat sami. Vyjetý olej ze svého auta také nedáme sousedovi – zejména pokud víme, že jej může vylít do řeky nebo v horším případě i na naši vlastní zahrádku.

Dovoz radioaktivních odpadů do své země si podle průzkumu nepřejí 93 % Rusů. Navzdory protestům (např. tento na moskevském Rudém náměstí v roce 2001) však někteří ruští politici prosazují dovozy jako zdroj peněz pro státní pokladnu.

Hnutí DUHA

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 429
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz
číslo účtu: 1348492389/0800

Hnutí DUHA je přesvědčeno, že česká veřejnost má nárok na zdravé a čisté prostředí stejně jako naši evropští sousedé. Navrhuje proto řešení, jež přinesou konkrétní prospěch pro kvalitu života každého z nás. Prosazuje účinná a realistická opatření, která omezí znečištění vzduchu a řek i produkci odpadů, umožní chránit přírodní bohatství, zachovat pestrou krajinu, snížit kontaminaci potravin a vody toxickými látkami či předejít globálním změnám klimatu. Jeho práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, informování a zapojování veřejnosti, působení na průmysl, pomoc spotřebitelům a rady domácnostem, výzkum, právní kroky či spolupráci s obcemi. Působí na místní, celostátní i mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.

CALLA – Sdružení pro záchranu prostředí

A › Fráni Šrámka 35, P.O. BOX 223
370 04 České Budějovice
T › 387 310 166
E › calla@ecn.cz
<http://calla.ecn.cz>
číslo účtu: 3202800-544/0600

CALLA – Sdružení pro záchranu prostředí se věnuje ochraně přírody a krajiny nejen v jihočeském regionu s cílem omezit negativní a posílit pozitivní působení člověka. Vedle klasické ochrany přírody je stěžejním tématem naší práce energetika. Zaměřujeme se na prosazování trvale udržitelné energetiky bez jaderných elektráren, která neplývá surovinami a využívá obnovitelné zdroje energie. Sloužíme jako odborné informační zázemí pro občany, jejich sdružení, samosprávu i státní správu. Organizuujeme přednášky, semináře, exkurze a výstavy. Snažíme se o změny legislativy, rozvojových koncepcí a územních plánů.

Tento informační leták vyšel v červnu 2004 s laskavou finanční podporou

ARGE Atomstromfrei a Nadace Partnerství.